

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Abonnement

Binnen de stad, 7 fr. per jaar.
 Buiten de stad, 8 fr. „
 Een blad afzonderlijk 15 centimen.
 De abonnemingen zijn vooraf betaalbaar.
 Aankondigingen 15 centimen per drukregel.
 Reclamen, vermissen en andere artikelen vooraf of midden in het blad: 1 fr. den drukregel.

Men schrijft in te Tongeren bij M. COLLEE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De Postrijder verschijnt 's dinsdags, 's dondersdags en zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten franco gedaan worden aan den uitgever, **grootte Markt, n° 37-39, te Tongeren.**

TONGEREN, DEN 1ste JULI

Wat heeft het liberaal gouvernement voor den landbouw gedaan?

Het heeft volgens de liberalen, in 1878: 1° Een krediet van 5 miljoen franken gestemd voor het aanleggen van nieuwe steenwegen en het verbeteren der bestaande.

2° Eene som van 4 miljoen zes honderd duizend franken uitgegeven ten voordeele van den akkerbouw.

Trekken wij die sommen bijeen, dan komen wij aan een totaal van 7,600,000 fr.

Nu 7,600,000 fr. op vier jaren, dat maakt per jaar 1,900,000 fr.

Laten wij nu eens zien of het katholiek ministerie niets heeft gedaan ten voordeele van den landbouw en voor steen- en buurtwegen.

1° Van 1871 tot 1878 hebben de katholieken de volgende sommen gebracht op het budget van binnenlandse zaken voor den landbouw en de verbetering der buurtwegen: 24,195,616.

Wij zeggen vier-en-twintig miljoen honderd drie-en-negentig duizend zes honderd zestien franken.

2° Ten anderen, zij hebben op het budget van het ministerie van openbare werken gebracht voor het aanleggen van nieuwe steenwegen en het verbeteren en de onderhoud der bestaande beplantingen niet inbegrepen: 45,612,897 frank.

Wij zeggen drie-en-veertig miljoen zes honderd twaalf duizend acht honderd zeven-en-negentig franken.

De twee sommen bijeen maken een totaal uit van 67,808,513 fr.

Nu die som, verdeeld op 8 jaren, maakt voor ieder jaar, eene uitgaaf van 8,475,814 fr.

Wij bestaigen aldus dat de katholieken jaarlijks acht miljoen en half uitgegeven hebben ten voordeele van den landbouw, terwijl de liberalen slechts eene uitgaaf van omtrent twee miljoen per jaar voor diezelfde belangen aan ons hedendaagsch gouvernement kunnen toeschrijven.

Ziedaar hoe de katholieken de brave buitenlieden wisten te bedriegen en hoe zij de belangen van den landbouw verwaarloosden! Ziedaar hoe, integendeel, het hedendaagsch ministerie den landbouwer ter hulp komt!

De liberale pers spreekt nog al gaarne over de *geloofwaardigheid* der waasche en de *domheid* der vlaasche bevolking.

De *Independence* is een van die welke dezen thema op alle manieren heeft afgezongen.

Vandaag haalt dat blad een feit aan dat te Charleroi, dus in 't hartje van het zoo *verlieke* Walenland, zou gebeurd zijn.

Drie koppeltjes kwamen daar voor den schepene om te trouwen; in het geheel waren er, anders en getuigen, een dertigtal personen bijeen.

Welnu, roept de *Independence* uit, allen verklaarden toen er moest geteekend worden, dat zij niet konden schrijven.

Wat betekenis!

Wij dagen de *Independence* tot eene wedding uit, om iets dergelijks in de zoogezegde *domme* Kempen, in Limburg of in Vlaanderen aan te treffen!

Dit zal nogtans niet beletten dat de liberale pers zal volhouden te zeggen dat de liberalen in het licht en wij in het donker zitten.

Van alles wat.

De Duitse staatsoverheden schijnen meer dan ooit overtuigd dat de scholen zonder God gansch onwaarschijnlijk zijn om goede burgers voort te brengen. Het stadsbestuur van Munster, in Westfalen, heeft weder het schoolopzicht aan al de katholieke pastoors, ter uitzondering van twee, toevertrouwd.

Vele kloosters van Zusters, en nu onlangs nog de Zusters van heide te Paderborn, hebben de toelating bekomen nieuwe novitien te aanvaarden.

Ziehier een bewijs van de onzijdigheid der officiele scholen:

De *Flandre liberale* vraagt welk het beste middel zou wezen om de staat Eeboo liberaal te maken, en het gezonden antwoordt zonder aarzelen dat dit middel is van aldaar eene officiele middelbare school in te richten.

Deze verklaring geven wij ter overweging aan de ouders.

Men schrijft uit Domai aan den *Clairon* dat een professor der normale school voor onderwijzers aldaar smoorhoonken in de straat door eene vrouw werd opgeraapt.

Zekere Robert, wereldlijke onderwijzer te Clerhade is door den prefect van zijne bediening afgezet, alweer wegens schandelijke feiten op een dertigtal zijner leerlingen, waarvoor hij voor het gerecht zal te verantwoorden hebben. De overheid was reeds sedert twee jaar in de handelingen van dien zondelingen leermeester onderrecht; maar het gerecht wilde niet zien, want er was sprake van een wereldlijke onderwijzer en geenszins van een broederken.

Arme kinderkeus! Arme Ouders!

Wij lezen in den *Mechelen Courant*:

Woensdag namiddag der verledene week hebben al de kinderkeus der mamsellen-bewaarscholen der stad Mechelen de school verlaten met een blauw klapsken in de hand. Die onnoozle schapskens, van drij tot zes jaren oud, moesten publiek den genozentriof van den Dinsdag meevieren; zij moesten het blauwe vlag in de hoogte steken en dus openlijk doenzien dat zij *geus* zijn; dat zij, volgens de methode Froebel, tot *geus* worden opgeleid.

Ziedaar dus de opvoeding, welke men in onze mamsellen-bewaarscholen aan de kindjes geeft; ziedaar hoe men die lieve kleinen tot het latere leven voorbereidt.

Handel en nijverheid.

OOGST IN BELGIË

Sedert verscheidene jaren hebben de velden in de lente nooit een schooner uitzicht gehad als in 1882. Ziehier een overzicht der berichten, die aan het staatsbestuur zijn toegelaten betreffende de voornaamste voortbrengelen:

De tarwe, de rogge en de gerst zijn voortreffelijk en beloven een buitengewoon oogst. De tarwe is goed ingeschoten. De rogge is op zekere plaatsen gekenteekend door buitengewoon hooge halmen. De korenaren zullen zonder twijfel goed gevuld zijn. De gerst althowal schoon, heeft een weinig door de koude geleden.

De toestand van de haver is insgelijks voordeelig. Men hoort nogtans eener klachten. Het is alzoo dat de haver die vroegtijdig gezaaid is, het schoonste uitzicht oplevert; de laatijndige laat integendeel veel te wenschen; in de laatste planting heeft men er reeds slechte aangetroffen. Overigens heeft de droogte welke eenigen tijd geduurd heeft den groei van de haver tegengehouden.

Het koolzaad zal slechts een middelmatig oogst opleveren; die der erwten en bonen behooft beter te zijn.

De groei der aardappelen is krachtig en voorspelt eenen goeden oogst.

Het vlas schijnt, over 't algemeen aan de landbouwers niet zulke groote voldoening te geven als

de granen. Het heeft veel geleden van de droogte en vooral de laatste planting laat veel te wenschen. Er zal verschil in den oogst zijn; deze planting zal echter als vergeldend kunnen aanzien worden.

Men klaagt ook eenigzins over den toestand der weiden, tengevolge van den laatsten vorst, is de groei langzaam geweest. De opbrengst zal niet te min voldoende zijn. Men kan ze zelf als zeer goed aanzien, in de frische weiden, alsook in die welke goed gemest zijn. Integendeel zal zij minder zijn in de hooge en drooge weiden. De regen en het onweder van deze laatste dagen, welke op het oogenblik van het maaien en van den hoontijd gekomen zijn, hebben eene zekere ongerustheid te weeg gebracht. Hopen wij dat eenige schoone dagen deze vrees zullen doen verdwijnen.

De klaver is zeer schoon. Men heeft een goeden gemiddelden oogst. De plaatsen waar de klaver middelmatig en kort is zijn weinig ingetal. De eerste oogst is over het algemeen nitmuntend en de tweede belooft veel.

De plantingen van beetwortels zijn in de beste voorwaarden gedaan. De meeste beetwortels zijn thans zeer schoon, althowal het weder dat op de planting gevolgd heeft niet heel gunstig was. De eerste gezaaide beetwortels zijn nog de schoonste.

In de meeste distrikten is de opbrengst der vruchten overvloedig.

Over het algemeen is de toestand voldoende. Zelden heeft men een zoo schoon voortzicht gehad voor den oogst, uitgezonderd een tegenslag tengevolge der droogte op het vlas en weiden op hooge gronden. Het jaar zal dus bijzonder vruchtbaar zijn voor den landbouw, indien het weder die hoop niet komt vernietigen.

Ongelukkig heeft de regen sedert eenigen tijd veel schade berokkend aan de granen vooral aan de tarwe, haver en gerst. Vele korenaren zullen daardoor geheel of gedeeltelijk niet rijp worden.

Vrijdag van verleden week om 7 uren 's avonds, heeft te Heer de burgerlijke begrafenis plaats gehad van juffer A. L. die in den onderdom van 19 jaren op de betrouwbare wijze het tijdelijke met het eeuwige verwisseld heeft.

Toen de ongelukkigst in voorge gesteld werd dmitile de heer L., vader van dat ongelukkig meisje, aan den pastoor doen ten antwoord geven dat hij het wel zou doen zonder de Sacramenten die men hem weigerde.

Eenigen tijd daarna stierf hij eenen schielijken dood. Zijne echtgenote en zijne kinderen weigerden de priesterlijke hulp, zowel bij het sterven als bij de begrafenis. In de maand April kwam de dood nogmaals kloppen aan de deur van genoemd huisgezin; ditmaal was het Madame L. die ten grave daalde, maar ook zonder eens den priester ontvangen te hebben die zich nogtans verscheidene malen had aangehouden.

Eindelijk verledene week werd de familie L. opnieuw in den rouw gedompeld: de jonge dochter stierf na insgelijks de heilige Sacramenten geweigerd te hebben.

Dat de lezer nu eens rade waar wij die schrikkelijke inlichtingen gehaald hebben.... In de groote liberale gazetten van ons land, die u maar heel eenvoudig deze ongelukkige familie voorstellen als eene familie helden, die durven handelen, die een goed voorbeeld geven en waarover zij fier zijn. De vader, zeggen zij zonder schaamte, heeft getoond dat hij een man van beradenheid en karakter is.

Wij kunnen niet anders dan het grootste medelijden gevoelen voor zulke ongelukkige personen en voor hunne bewonderaars.

Men leest in den *Brusselaar*: De liberalen zijn toch vrije mannen! M. Hanssens, de nieuwbakken Senateur van Brussel had eenigen tijd geleden, eene schoone schilderij gekocht welke de H. Elisabeth van Hongarie en het mirakel der rozen verbeeldt. Die schilderij, een oprecht meesterstuk, was 't schoonste sieraad van zijn salon; doch de Zouloos, die in de gezamenlijken de kandidaten onderzoeken, willen van zoo'n ding niet hooren. M. Hanssens wist dit en hij heeft de schilderij doen verdwijnen. Lieve de Vrijheid.....

Brussel, den 30 juni 1882.

Mijnheer de Postrijder,

Heden dat de kabut die op het onweder volgt in ons land schijnt terug gekoerd te zijn, zal het niet ongepast zijn den toestand te onderzoeken die uit de kiezing van den 15 juni geboren is.

Eene onbeduidende meerderheid heeft beslist dat het liberaal bestuur tot verder oede zal aan het roer blijven. Wat hierin al heel aardig is, dat is dat de katholieken, wanneer zij in mindereid zijn, zich goedwillig onderwerpen aan het vonnis der kiezers, terwijl de liberalen op alle punten van het land hebben te verstaan gegeven dat zij in opstand zouden komen, ruiten breken en revolutie maken indien eene katholieke meerderheid boven kwam.

Aan welken kant, als u belieft, bevinden zich de beste burgers? Iedereen zal bekennen dat de katholieken hier alweer een navolgenswaardig voorbeeld geven aan hunne tegenstrevers.

Uw zoo belangrijk en verduidelijkend blad heeft voor de kiezingen met veel krachtigheid uit gelegd welke de gevolgen zouden zijn van eene overwinning der liberalen in de kiezingen van den 15 juni. Eene verhooging van imposten, eene aanzienlijke verzwaring der militaire lasten, eene kerkvervolgung zoals ons land er nooit eene gezien heeft.

De kiezers, vooral die uit uwe goede en standvastige provincie Limburg, hebben dat begrepen; overal in alle arrondissementen van het land hebben de katholieke kandidaten dit jaar meer stemmen gekregen dan ooit, hetgeen bewijst dat het land moede is van de hatelijke politiek van ons geuzen ministerie. Doch, dank aan vier partij-geuzen die aan duizende katholieke kiezers hun stemrecht ontboden hebben, dank aan de drukking, aan de beloften, aan de bedreigingen van het ministerie, hebben er zich een vijftigtal kiezers te Gent en Antwerpen laten bedriegen of onkoopken, hetgeen het noodlottig gevolg gehad heeft het ministerie weer vast op zijne zetels te zetten.

Die onnoozelaars, aan wie het liberaal ministerie zijne redding te danken heeft, hebben voorzeker geen geloof gebracht aan de voorzeggingen der katholieke drukpers en der katholieke algewaardigden. Hunne oogen zullen zich openen wanneer de verhooging der lasten en de verdrukking der Kerk hen uit hunne domme geestigheid zullen komen trekken.

Reeds beginnen de gezondenbladen zelve te bekennen dat de kas ledig is, dat er nieuwe geldmiddelen zullen moeten gezocht worden, dat men zal moeten denken aan leeningen te doen, dat de nationale milicie zal moeten op groteren voet ingericht worden, dat er bij het bestaande leger een reserve leger zal moeten gevoegd worden, dat de jongelungen, zelfs die welke bij de loting een goed nummer zullen trekken, jaarlijks eenige maanden exercitie in het kamp zullen te doen hebben, met den ransel op den rug en eene klarinet van vijf voet op de schouder, dat de jaarwedden der geestelijken moeten afgeschaff worden dat de Staat geheel en al van de Kerk moet gescheiden zijn.

Is er een liberale kandidaat, een minister of een

gezondenblad dat daarover een woordje gesproken heeft voor den dag der kiezing? Verre van daar! Toen was het kiestie van voorzichtig te zijn. Toen zouden de liberale ministers den *lastbataler* gaan gelukkig maken, toen was er geen spraak van de militaire lasten te verzwaken en toen ook was men vol eerbied voor kerk en goudschuit.

De liberale partij is er door bedrieglijke middelen in gelukt aan het ministerie te blijven, zij gaat door even zoo onrechtvaardige middelen trachten er zich voor eenwig te handhaven.

Binnen twee jaren zal er kiezing zijn te Antwerpen. De liberale kandidaat M. Dewael, is er wel waar dezeen keer met eenige stemmen meerderheid doorgegaan, maar met een half oog is te zien dat in 1884 de gansche liberale kranen te Antwerpen op straat zal worpen worden. Om dat ongeval voor te komen gaat het ministerie de scherpste onrechtvaardigheid bedrijven die ooit door een gouvernement begaan werd. In het arrondissement Antwerpen is de stad meestal liberaal, dank aan de ontbare ambtenaren, aan de Belg gemakke Pruisen, en aan de honderde officiers die in de stad om zoo te zeggen talrijker zijn dan de burgers die stemrecht hebben.

De dorpen integendeel zijn katholiek en blijven getrouw aan de recht nationale overleveringen van geloof en vaderlandshede door alle eeuwen heen den waren Belg kenmerken.

Wat gaat nu het ministerie doen? Dat is heel eenvoudig. Het gaat twee katholieke kantons, die van Brecht en Sauthoven, van het arrondissement afscheiden, zodat de meerderheid voor goed aan de liberalen verzekerd zal zijn in de kiezingen van Antwerpen.

Indien dat een eerlijk middel is om te regeren dan kunnen wij geene afgeleiden meer.

En welke reden geeft men ons om de kantons Brecht en Sauthoven van het arrondissement Antwerpen af te scheiden? Men beweert dat Brecht en Sauthoven belangen hebben die geheel verschillen van die van de groote stad en dat daarom de buitenkantons niet moeten vertegenwoordigd worden door dezelfde representanten als Antwerpen.

Maar als dat waar is voor de dorpen die zich rond Antwerpen bevinden, dan is het ook waar voor de dorpen die Brussel omringen. Waarom dan Hal, Lemick, Malenbesk, St. Josse, Vilvoorde en Wolvenheim niet afgescheiden van Brussel?

Een liberaal blad zede dezer dagen: krachtige maatregelen gaan genomen worden tegen de klerikale partij en tegen hare onverdraagzame geestelijkheid. Gelukkig nog zoo de klerikalen er op dien koop van af zijn.

Wat wil dat zeggen? Zou men misschien nog verder gaan en de katholieken verzuipen?

Wie weet... *Jan van Brussel.*

Stads- & provincie nieuws

Wij hebben verleden donderdag den uitslag der kiezing te kennen gegeven die den heer advocaat A. Vroonen tot provinciaal raadslid noemt in vervanging van den heer Graaf de Grunne.

Onze geuzen hebben den strijd niet durven wagen. Zij hebben het niet noodig geacht eene tweede maal hunne kracht te meten. De kans die zij gewaagd hebben in 1880 is nu voldoende geweest. De meest begunstigde hummer vier kandidaten bekam den 24 mei 1880 slechts 298 stemmen, daar de minst begunstigde der katholieken er meer dan *vijf honderd* had! De heeren Perreau, Ghiméau, de Favreau en Vanwest werden gelukkig, gelijk nooit geschied was.

Wij willen goed gelooven dat deze raming hun voor altijd de goesting ontboden heeft om het spel op nieuw te beginnen; maar wat wij moeilijker weten uit te leggen, dat is dat onze

DOMITILLA

of het huis van Annullius

GESCHIEDENIS VAN BELGIË EN NEDER-GERMANIË
 in de IIIe en IVe eeuw
 door Fr. NOUWEN, Pr.

(5^e VERVOLG.)

IV.

Onder de huiselijke betrekkingen in het gezin van Annullius, was er te Roomen veel beweging en woeling ontstaan, die hier te lande bijna geene beroerten verwekten, dank aan de goede bestiering des proconsuls. De pretoriaanse wachten hadden de macht in handen en opperden dan eens voor dezen dan voor genen veldheer, om dien keizer uit te roepen welke hen het meeste vleide en hun den grootsten buit toewierp. Geen een der keizers wist hen te overmeesteren en wanneer de bevelhebbers zich aan den dwang der soldaten poogden te onttrekken, moesten zij, na eenige maanden regering, hunne eerezucht met den dood betalen. Dit belette niet, dat men hoe langer hoe meer op de keizerlijke waardigheid uit was.

Diocletiaan, de vroegere slaaf van Annullius, deed in de kuiperijen zijner makkers en wist deze zelfs met behendigheid ten zijnen voordeele te leiden. Afer, een verworping gelijk hij, was

onlangs als pretor der wachten gekozen geworden. De voorzegging der druïdisse van Tongeren zweefde dag en nacht, als een akelige droom, voor Diocletiaans geest; « *Imperabis in sanguine apris*, » riep hij soms, zich koortsig met de vaist op het voorhoofd en de borst slaande; « het is toch weerd al dat bloed vergieten, maar daar ben ik niet plichtig aan; het zijn de goden die mij Afer zelf in handen gesteld hebben, ik moet door zijn bloed heerschen. »

Verscheidene malen had Diocletiaan de kans klaar gehad om zijnen bevelhebber het leven te benemen, doch telkens stak hij zijnen dolk terug in de schede.

Eens kwam Afer hem tegen op het forum van Roomen, waar de eene munitij der soldaten de andere opvolgde. Afer had een oogenblik moeten onderdoen voor de opstandelingen, en verwijderde zich met haastige stappen. Diocletiaan loopt hem te gemoet, doorhoort hem met zijn zwaard, en laat het doode lijk in zijn bloed zwemmen. De opstandelingen vernemen dit en roepen den moedigen kapitein pretor uit. Het keizerlijk paleis werd bestormd en geplunderd, alles vermoord en eenige dagen later vernam de wereld dat zij een nieuwen beheerscher had. Het was Diocletiaan, gewezene slaaf van Annullius...

De nieuwe keizer wist ten minste de pretoriaanse wachten te overheerschen en behendig te wijzigen en te leiden. Hij kondigde zijne verheffing met trotsche praalacht aan voor de gansche wereld, richtte zijn paleis in met eene pracht en wulpschheid die de zoo verslaafde Romeinen zelf verbaasde; nochtans genadigde hij zich zijne vroegere loopbaan soms te herinneren, en, al liet hij zich als *Eeuwige Godheid* op aarde betitelen, zoo zocht men nochtans dat zijne familiebetrekkingen met Paus Cajus, een weinig te voren aan het hoofd eener andere wereld, door Gods ingeving,

gesteld, de oorzaak waren waarom de Kerk van Christus eenige jaren zonder algemeene vervolging mocht voortreeden.

Zonderling genoeg was de heilige priester Cajus uit dezelfde familie als de keizer gesproken. Geneving der christene wereld, in heide en geest, of schoon verborgen, met kracht besturen; deze, legers en volkeren met macht van wapenen en behendigheid, in toom trachten te houden.

Annullius vernam de verheffing zijns slaafs met schijnbaar vergenoegen, als deze hem met hoogmoedige dankbaarheid zijne oppermacht konde deel. Annullius toevond karakter, betreurde wel het diepe verval der keizerlijke waardigheid, doch vond het geraadzaam nauwe verbindingsen met zijnen vroegeren slaaf aan te sluiten en hem door wijze en eerbiedige raadgevingen behulpzaam te zijn.

Domitilla had en deed hoetvaardigheid met Maximinus in de kerk van Tongeren. Nympa sprak verzuhtend tot den Heer die haar door zijn Engel met zoete hoop het hart overstroemde. De Christenen van België zagen in de verheffing van Diocletiaan, een bloedverwant van het opperhoofd der kerk, eene geheimzinnige betekenis die hen deed betrouwen op betere dagen, bijzonder als Domitilla hun 's kiezers ordonantien aan de landvoogden mededeelde.

De Voorzienigheid heeft immer geheime wegen om den trouw harer kinderen te beproeven en de vastheid der gronden zijner kerk te doen uitschijnen. De keizer scheen trouwens den Christenen niet ongenegen; de pro-consuls behielden alleen de macht om den te verregaande lever der nieuwe sekte te beteugelen.

Van Annullius mochten de geloovigen onzer streken groote toevloedigheid verhoopen; ook duifden enige zich in het openbaar vertoonen, richtten de verdeldge bidplaatsen uit hare puinen

op, terwijl de priesters als aanvoorders oogschijnlijk hier en elders hunne leering verkondigden. De andere geloovigen bleven minder bekend en durfden het nog niet wagen bij dage naar hunne vergaderingen te gaan; den christene vrouwen werd nog dezelfde omzichtigheid aanbevolen jegens hare heidensehe echtgenooten of verwanten. Domitilla en Nympa bleven dus in het verborgen lijdten voor het heil van Annullius en Lucius en van Gods Kerk.

Annullius, na deze gebeurtenissen eens in het vertrek zijner vrouw komende, zede haar:

« Beste Domitilla, sinds jaren zijt gij en uwe zoete Nympa mij een onbeschrijflijken troost geworden. Waarom zijt gij dan nog zoo achterhoudend met mij dat gij het innigste van uw hart verborgen houdt? of meendet gij misschien of ik al die veranderingen in mijn gezin niet bemerkte? Gij zijt christene, Domitilla, ik weet het sinds lang; doch zag alles door de vingers, » vervorderde Annullius op ernstigen toon.

« Gij beklagt u toch niet over mij, dierbare echtgenoot? » antwoordde de vrouw half bevreemd.

« Domitilla, gij zult reuhtuit bekennen of gij christene zijt? »

« Ja, Heer, en mijn innigste wensch is u die leer van Christus te doen kennen, » hernam zij met fieren otmoed.

« Ik ken de leer door uwe werken en ik lees ze in de zuivere wezenstrekken van Nympa. Ik heb zelfs iets van uwe geheimen mogen ontdekken: die leer is schoon. Oh! ware ze niet in strijd met de wetten van den Staat, wie weet wat er zoude gebeuren! » zuchtte Annullius.

« Oh God! zoude mij een groot geluk te wachten staan?... Annullius, indien gij eens met onzen priester en kerkvoogd Maximinus wildet in aanraking komen? »

« Ik ken hem, Domitilla; doch gij verstaat mij niet; ik wilde u alleen bevestigen dat ik u

niet zal hinderen in het onderhouden uwer leer. Het was de blijk mijner achting en dankbaarheid dien ik u wilde toonen, » zede Annullius weggaande.

Domitilla's godsdienslijc gemoed was diep getroffen, en hare handen ten hemel strekkende, bad zij God dat hij Annullius weerstand aan de waarheid toch niet met ongenade zou straffen.

Nympa kwam dit gelod, dat als de wrookwalm aangenaam tot voor toots troon opsteeg, versterken, en hoorende waarom hare moeder verzuhte, zede zij met liederlijke ingeving:

« Wij zullen ons zelven opofferen, lieve moeder, opdat de Heer ons kastijne en de dierbare ziel van Annullius vrijkoope. »

« Uw wensch is grootseh, zede Nympa; doch dat de Hemel hem in zij uitoefene en u spare. »

« Gij zoudt u toch niet verzetten, indien Gods wil mij kwam treffen, zonder uwe schuld, » zede Nympa met een ongelachlike glimlach; terwijl de moeder de maagd hevig tegen haar hart drukte.

De geest des kwaads, de Satan der helle, zweefde in dien oogenblik over de wijde wereld; hij had door Gods toelating, de stem eener zwakke maagd gehoord die zijne macht trofsteerde en verschrakte; hij stog op een der hoogste bergkruinen van de Alpen en nam in geest de uitgestrektheid van het Romeense Rijk.

De Engel Gods, dien hij niet mocht zien maar gevoelde en hoorde, gaf hem eene grootere macht over de landen van deze zijde des gebergtes, hem uitdagende zijn rijk dat nog meer te vestigen.

De geest des kwaads zag dat Diocletiaan hem niet genoeg ter zijde zou staan en dat de handregeorders van Gallien, België niet wreed genoeg waren, om zijne listen en lagen uit te voeren; doch wat gebeurtenissen weet zijne sluwheid en macht niet tot stand te brengen en hoevele uitge-

(1) De nadruk is verboden.